

Home>Court procedures>Civil cases>Which country's court is responsible?

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema?

Slovenia

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Sloveenias on nõudeid käsitlevaid tsiviilvaidlusi esimeses astmes pädevad arutama kohalikud kohtud (*okrajna sodišča*) ja ringkonnakohtud (*okrožna sodišča*). Nad on pädevad lahendama kõiki tavapäraseid tsiviilõiguse küsimusi ja vaidlusi (hüvitise määramine, varalised vaidlused, perekonnavaidlused jms).

Pädevuse jaotust kohalike ja ringkonnakohtute vahel käsitletakse allpool.

Kaubandusõigusega seotud asju on seevastu esimeses astmes pädevad arutama ja lahendama ainult ringkonnakohtud. Kaubandusvaidlused on vaidlused, milles tsiviilasja mõlemaks pooleks on äriühing, institutsioon (sealhulgas avaliku sektori institutsioon), ühistu, riik või kohalik omavalitsus.

Kaubandusvaidlused on ka need vaidlused, mis on seotud ühelt poolt äriühingu, institutsiooni (sealhulgas avaliku sektori institutsiooni), ühistu, riigi või kohaliku omavalitsuse ja teiselt poolt füüsilisest isikust ettevõtja vaheliste õigussuhetega, mis tulenevad ettevõtja tasustatud tegevusest.

Seaduse kohaselt on töövaidlusi pädevad lahendama töökohtud (*delovna sodišča*) ja sotsiaalkohtud (*socialna sodišča*) ning seda ka juhul, kui kohtuasi hõlmab tsiviilvaidlust, Töövaidlused on seotud tööandja ja töötaja vaheliste suhetega ning töösuhetest tulenevate õiguste ja kohustuste rikkumisega.

Töökohtud on pädevad lahendama individuaalseid töövaidlusi (töösuhetest tulenevad vaidlused, selliste suhetega seotud omandiõigusi käsitlevad vaidlused), kollektiivseid töövaidlusi (vaidlused, mille üks pool on tavaliselt ametiühing või muu töötajaid esindav institutsiooniline organ), streikide seaduslikkusega seotud vaidlusi ning vaidlusi, mis on seotud Sloveenia õigusaktides sätestatud töötajate õigusega osaleda ettevõtte juhtimises. Sotsiaalkohtud teevad otsuseid õigusi käsitlevates kohtuasjades, mis on seotud töövõimetuse- ja pensionikindlustuse, tervisekindlustuse ja töötuskindlustusega, ning kohtuasjades, mis on seotud õigusega saada pere- ja sotsiaaltoetusi.

Kuna kohtualluvuse küsimus kerkib päevakorda üksnes pärast hagi või nõude kohtule esitamist (enne seda, kui kohus hakkab asja arutama ja lahendama, teeb ta esmalt kindlaks, kas kõnealune asi kuulub tema pädevusse), siis on põhjendamatu viivituste vältimiseks soovitatav eelnevalt konsulteerida advokaadiga. Kohus peab kõigis oma menetlustes alati pöörama tähelepanu oma pädevuse küsimusele ja tagama, et kohtuasjas ei oleks pädevust ühelgi teisel organil (nt haldusasutusel). Juhul kui kohus leiab, et see on siiski nii, peaks ta hageja nõude tagasi lükkama. See toob poolele kaasa põhjendamatu ajakao ja suurendab tema kulusid.

Teavet kohtute korralduse, asukoha ja pädevuse kohta leiab ka Sloveenia Vabariigi ülemkohtu (Vrhovno sodišče Republike Slovenije) ametlikult veebisaidilt <http://www.sodisce.si/>.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Hagi võib esitada mis tahes kohtule Sloveenia Vabariigis, kuid hagi esitaja peaks võtma arvesse sisulist pädevust (*ratione materiae*; s.t millisel kohtul on pädevus kohtuasja sisu üle) ja territoriaalset pädevust. Põhiline teave – sealhulgas Sloveenia kõigi kohalike ja ringkonnakohtute aadressid – on kättesaadav Sloveenia Vabariigi ülemkohtu veebisaidil <http://www.sodisce.si/>.

Sloveenias on sisuline pädevus esimeses kohtuastmes või kohtu võimalus teha otsus poole esitatud konkreetse nõude kohta jagatud kohalike kohtute ja ringkonnakohtute vahel. Kui otsustatakse selle üle, milline kohus asja lahendama hakkab, võetakse aluseks järgmised kaks kriteeriumi: haghind (vaidluse ese) ja vaidlusaluse suhte õiguslik alus (vaidluse sisu ja ese).

Üldreegel on, et tähtsamaid vaidlusi, kus vaidluse ese on suure väärtusega, vaidlusel on oluline mõju poole elule või tegemist on keeruka õigusvaidlusega, lahendab ringkonnakohtus, sest kohtud on oma otsust tehes kohustatud kohaldama õigusnorme, mis käsitlevad keerukaid ja tundlikke õigusküsimusi (nt lahutus, lapse ülalpidamine).

Üldise kohtualluvusega kõrgemad kohtud (*viša sodišča*), mida Sloveenias on neli, teevad otsuseid teises astmes. Otse sellise kõrgema kohtu poole pöörduda ei ole võimalik. Kõrgemad kohtud lahendavad kohalike kohtute ja ringkonnakohtute otsuste peale esitatud apellatsioone. Samuti lahendavad nad vaidlusi, mis on seotud kohalike kohtute ja ringkonnakohtute vahelise pädevusega riigi selles piirkonnas, mis kuulub nende tööpiirkonda.

Sloveenia Vabariigi ülemkohus on pädev menetlema apellatsioone, mis on esitatud kõrgemate kohtute otsuste peale, eelkõige nende otsuste peale, mis on seotud läbivaatamistega ja õiguspärasuse kaitset käsitlevate taotlustega. Kui kohtu poole pöörduetakse erakorraliste õiguskaitsevahendite kasutamiseks, peab huvitatud isikut abistama advokaat. Seaduse kohaselt võib õiguslikult kehtivaid menetlustoiminguid ülemkohtus teha ainult kvalifitseeritud advokaat.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Nagu eelmises punktis märgitud, on esimese astme pädevus jagatud kohalike kohtute ja ringkonnakohtute vahel, kuid need kaht liiki kohtud ei ole rangelt hierarhilises suhtes. Kohtute pädevus on sätestatud seaduses, kuid üldjuhul kehtib põhimõte, et ringkonnakohtud menetlevad harilikult õiguslikult ja faktiliselt keerukamaid juhtumeid.

Tsiviilkohtumenetluse seaduses (*Zakon o pravdnem postopku* – ZPP) on sätestatud, et kohalikud kohtud (Sloveenias on neid kokku 44) on pädevad menetlema järgmisi juhtumeid:

- varalised nõuded, kui vaidluse eseme väärtus ei ületa 20 000 eurot;
- valdusõiguse rikkumist käsitlevad vaidlused;
- servituudi ja koormatise seadmist käsitlevad vaidlused;
- rendi- ja üürisuhteid käsitlevad vaidlused.

Kohalikud kohtud menetlevad ka õigusabijuhtumeid. Teistele kohtutele seda pädevust seadusega antud ei ole. Samuti menetlevad kohalikud kohtud muid seaduses sätestatud juhtumeid.

Ringkonnakohtud (Sloveenias on neid 11) on pädevad menetlema järgmisi juhtumeid:

- varalised nõuded, kui vaidluse eseme väärtus on üle 20 000 euro;
- isaduse või emaduse kindlaksmääramist või vaidlustamist käsitlevad vaidlused;
- abieluvaidlused;
- seadusliku ülalpidamiskohustusega seotud vaidlused;
- laste kaitsmise ja kasvatamisega seotud vaidlused;

vaidlused, mis käsitlevad laste suhtlemist oma vanemate ja teiste isikutega, kui neid vaidlusi lahendatakse koos laste kaitsmist ja kasvatamist käsitlevate vaidlustega;
autoriõigusega seotud vaidlused ning vaidlused, mis on seotud leiutiste ja kaubamärkide kaitsmise või kasutamisega või ärinime kasutamise õigusega, ning konkurentsikaitse eeskirjadega seotud vaidlused;
kaubandusvaidlused;
pankrotimenetlusest tulenevad vaidlused.

Intellektuaalomandi õigusi käsitlevate vaidluste lahendamine kuulub esimeses astmes Ljubljana ringkonnakohtu erandlikku territoriaalsesse pädevusse. Ringkonnakohtud on pädevad lahendama ka rahvusvahelise õigusabi taotlusi ja välisriigis tehtud kohtuotsuste tunnustamise menetlusega seotud õigusabitaotlusi ning menetlema muid seaduses sätestatud juhtumeid.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Põhimõtteliselt võib Sloveenias hagi esitada eespool esitatud punktides nimetatud mis tahes esimese astme kohtule. Kohus, kellele pool hagi esitab, peab enne asja arutamist tegema otsuse selle kohta, kas ta on pädev asja menetlema. Juhul kui kohus leiab, et tal ei ole konkreetse asjaga seoses territoriaalset pädevust, võib ta seda tunnistada ja usaldada asja menetlemise teisele kohtule. Kohtul on õigus toimida nii ainult juhul, kui vastaspool juhib kohtu tähelepanu kohtualluvuse puudumisele, kuid kui teisel kohtul on erandlik territoriaalne pädevus, siis on kohus kohustatud nii toimima. Sellest olenemata on olemas mõned üldeeskirjad, mida kohaldatakse kohtute territoriaalse pädevuse kindlaksmääramisel ja mida võetakse arvesse eesmärgiga tagada kulude kokkuvõtteid ja menetluste võimalikult kiire lõpuleviimine.

Tsiviilkohtumenetluse seadus sisaldab eeskirja üldise ja erandliku territoriaalse pädevuse kohta. See määratakse kindlaks vaidluse eseme ja poolte alusel. Üksikasjad on esitatud allpool.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Üldreeglina on ette nähtud, et füüsilise või juriidilise isiku vastu hagi esitamisel tuleb hagi esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkond hõlmab piirkonda, kus on kostja alaline elukoht või kus asub juriidilise isiku registrijärgne asukoht. Kui hagi esitatakse mitteresidendist füüsilise või juriidilise isiku vastu, on üldine territoriaalne pädevus sellel kohtul, kelle tööpiirkonda kuulub see piirkond, kus on asjaomase füüsilise isiku elukoht Sloveenias või kus asub asjaomase juriidilise isiku filiaal.

2.2.2 Erandid

Teatavate juhtumite korral antakse tsiviilkohtumenetluse seadusega pooltele võimalus esitada hagi kohtule, mis ei ole üldreegli kohaselt üldise territoriaalse pädevusega kohus. Konkreetset kindlaksmääratud juhtudel (vaidluse esemest või sisust tulenevalt) võib pool esitada hagi üksnes sellele kohtule, kellel on ainupädevus teha otsuseid kõnealuses küsimuses. Sellisele pädevusele osutatakse kui erandlikule territoriaalsele pädevusele.

Juhul kui hageja esitab hagi kohtule, kellel puudub territoriaalne pädevus, siis kohus tunnistab seda ja asi edastatakse arutamiseks muule pädevale kohtule, kus menetlust jätkatakse selliselt, nagu oleks seda alustatud seal.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Nagu eespool märgitud, võib territoriaalne pädevus olla teataval juhtudel samaaegselt kahel kohtul. Sellisel juhul võib menetlusosaline valida, millisele kohtule hagi esitada (**valikuline kohtualluvus**).

Seda liiki kohtualluvus on määratletud tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklites 49–65. Sellepärast on allpool esitatud ainult kõige olulisemad juhtumid ja sellised juhtumid, mis on poolte elu seisukohast kõige tähtsamad.

Abikaasade ülalpidamiskohustusega seotud vaidlused ei kuulu ainult üldise territoriaalse pädevusega kohtu kohtualluvusse, vaid samuti ka selle kohtu kohtualluvusse, kelle tööpiirkonnas asub hageja (elatise saaja) alaline elukoht. Ka abieluvaidluste pooltel (lahutusjuhtumid) on võimalus pädevat kohut valida. Sellisel juhul on asja pädev arutama see kohus, kelle tööpiirkonnas oli abikaasade viimane ühine alaline elukoht. Isaduse või emaduse kindlaksmääramise või vaidlustamisega seotud vaidluste korral on lisaks pädev see kohus, kelle tööpiirkonnas asub selle lapse alaline või ajutine elukoht, kellel on Sloveenia õigusnormide kohaselt õigus hagi esitada. Juhul kui selline vaidlus kuulub Sloveenia kohtu pädevusse – tulenevalt asjaolust, et hageja alaline elukoht on Sloveenias –, on territoriaalne pädevus ka hageja alalise elukoha järgsel kohtul. Lepinguvälistes hüvitist käsitlevates vaidlustes (enamasti on need seotud liiklusõnnetustega) on lisaks üldise territoriaalse pädevusega kohtule pädevad ka need kohtud, kelle tööpiirkonnas kahjujuhtum aset leidis (nt liiklusõnnetuse toimumise koht) või kelle tööpiirkonnas ilmnesis tekkinud kahju tagajärjed. Juhul kui kahjujuhtumi tagajärjel põhjustati isiku surm või tekitati raske vigastus, on lisaks pädev ka see kohus, kelle tööpiirkonnas asub hageja alaline või ajutine elukoht. Poolte lepingulistest suhetest tulenevate vaidluste korral on pädev ka see kohus, kelle tööpiirkond hõlmab piirkonda, mida loetakse lepinguliste suhete täitmise piirkonnaks. Sarnast põhimõtet kohaldatakse käskveksleid või tšekke käsitlevate vaidluste korral (maksekohajärgne kohus).

Lisaks eelnevale kohaldatakse valikulist kohtualluvust tarbija lepingulistest suhetest tulenevates vaidlustes, kui hageja on tarbija (füüsiline isik). Sellised vaidlused ei kuulu ainult üldise territoriaalse pädevusega kohtu kohtualluvusse, vaid samuti selle kohtu kohtualluvusse, kelle tööpiirkonnas asub tarbija alaline või ajutine elukoht. Juhul kui tarbija lepingulistest suhetest tulenevas vaidluses on hagejaks äriühing, on pädev see kohus, kelle tööpiirkonnas asub tarbija alaline või ajutine elukoht. Teistsugust territoriaalset kohtualluvust saab kohaldada vaid siis, kui tarbija ja äriühing sõlmivad lepingu pärast vaidluse tekkimist või kui nad sõlmivad lepingu, millega lubatakse tarbijal täiendavalt algatada kohtumenetlus muudes kohtutes. Kindlustussuhetest tulenevad vaidlused, milles kostja on kindlustusandja, ei kuulu ainult üldise territoriaalse pädevusega kohtu ja selle kohtu kohtualluvusse, mille tööpiirkonnas paikneb kindlustusandja filiaali registrijärgne asukoht, vaid samuti selle kohtu kohtualluvusse, kelle tööpiirkonnas on hageja alaline või ajutine elukoht või registrijärgne asukoht. Kindlustussuhetest tulenevate vaidluste korral võib kindlustusandja esitada nõude ainult sellesse kohtusse, mille tööpiirkonnas on kostja ehk siis kindlustusvõtja, kindlustatud isik või soodustatud isiku alaline või ajutine elukoht või registrijärgne asukoht. Teistsugust territoriaalset kohtualluvust saab kohaldada vaid siis, kui vaidluse pooled sõlmivad lepingu pärast vaidluse tekkimist või kui nad sõlmivad lepingu, millega lubatakse kindlustusvõtjal, kindlustatud isikul või soodustatud isikul täiendavalt algatada kohtumenetlus muudes kohtutes.

Muud valikulise kohtualluvuse juhtumid on kindlaks määratud tsiviilkohtumenetluse seaduses.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Konkreetsete juhtumite korral on seadusega ette nähtud spetsiaalne territoriaalne pädevus ja seaduses on sätestatud, millisel kohtul on ainupädevus konkreetset juhtumit menetleda. Seda nimetatakse **erandlikuks territoriaalseks pädevuseks** ja seda kohaldatakse järgmiste vaidluste korral: omandiõigusega, valdusõigusega ning vara rentimise ja liisimisega seotud vaidluste korral on erandliku territoriaalse pädevusega kohus see kohus, kelle tööpiirkonnas vara asub;

mere- või õhusõidukiga seotud asjaõigusi käsitlevate vaidluste (ja asjaomaste mere- või õhusõidukite rentimisega seotud vaidluste) korral on erandliku territoriaalse pädevusega kohus see kohus, kelle tööpiirkonnas peetakse registrit, kuhu asjaomane mere- või õhusõiduk on kantud;

kohtulike või halduslike täitemenetluste käigus või selliste menetluste tulemusena tekkivate vaidluste korral ning pankrotimenetluse käigus või sellise menetluse tulemusena tekkivate vaidluste korral on erandliku territoriaalse pädevusega kohus see kohus, kelle tööpiirkonnas asjaomast täite- või pankrotimenetlust läbi viiv kohus asub.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Sloveenia õigusaktide kohaselt on pooltel teataval juhul võimalik leppida kokku, millisel esimese astme kohtul on nende asjas pädevus (**territoriaalset kohtualluvust käsitlev kokkulepe**). Poolte kokkuleppega võib näha ette teistsuguse kohtualluvuse kui see, mis on sätestatud seaduses, ent tuleb rõhutada, et pooled ei saa sõlmida kokkulepet sisulise pädevuse (*ratione materiae*) kindlaksmääramiseks – see pädevus on kindlaks määratud seadusega (vt eespool esitatud selgitus).

Pooled võivad kokku leppida, et nende asja võib arutada selline esimese astme kohus, kellel vastasel korral territoriaalne pädevus puuduks. Pooled peavad järgima aluspõhimõtet, mille kohaselt peab selliselt kindlaks määratud kohtul olema pädevus teha otsus kohtuasja sisu kohta või et tal peab olema sisuline pädevus (*ratione materiae*) (vt pädevuse jaotus kohalike kohtute ja ringkonnakohtute vahel). Kokkuleppe sõlmimine ei ole lubatud juhul, kui seadusega on kindlaks määratud erandliku territoriaalse pädevusega kohus (vt eelmine punkt).

Poolte kokkulepe tuleb vormistada kirjalikult ja see peab olema seotud konkreetse vaidlusega või tulevase vaidlusega, mis tekib või võib tekkida poolte konkreetsest õigussuhtest. Hageja peab lisama kokkulepet sisaldava dokumendi hagiavaldusele, millega algatatakse menetlus asjaomases kohtus. Oluline on märkida, et territoriaalset pädevust käsitlevat kokkulepet ei saa enam sõlmida menetluse ajal, s.t siis, kui hagi on juba kohtule esitatud ja hagiavaldusele ei ole lisatud sellist kokkulepet.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Sloveenia kohtusüsteem ei hõlma tsiviil- ja kaubandusõiguse valdkonna erikohtuid (nt perekonnaasjade erikohus abieluga seotud vaidluste või vanemate ja laste vaheliste vaidluste lahendamiseks), sest kõiki tsiviilvaidlusi menetletakse kohalikes ja piirkonnakohtutes või nende kohtute tsiviil- ja kaubandusasjade osakondades. Kohtud on korraldatud osakondadena (tsiviilasjad, perekonnaasjad, kaubandusasjad, täitmisele pööramine, hagita menetlused, pärandiküsimused). Üldiselt menetlevad neis osakondades kohtuvaidlusi ja teevad kohtuotsuseid spetsialiseerunud kohtunikud.

Erikohtud on olemas vaid töö- ja sotsiaalvaidluste jaoks ning nende kohtute pädevust ja korraldust on kirjeldatud sissejuhatavas osas.

Lingid

<http://www.sodisce.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs>

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

Viimati uuendatud: 08/09/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.